

AVRUPA YOLUNDA TÜRKİYE:

**Kazanılmış Avrupalılık,
Vizesiz Avrupa ve
Mevcut Haklarda
Kötüleştirme Yasağı**

**Prof. Dr. Harun Gümrükçü
Akdeniz Üniversitesi Uluslararası
İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi
Vizesiz Avrupa Araştırma Grubu
Başkanı**

ÇIKIŞ NOKTASI

TEMEL TEZ

- Vize koyma A(E)T/AB Türkiye Ortaklık hukukunu çiğnemekti ve ATAD buna **DUR** dedi
- Mevcut haklarda kötüleştirme 1973'ten itibaren yasaklanmıştır. AT Hukuku'nun bu temel ilkesi çiğnenmektedir. Bu **inkarcılık** tepki almamıştır.
- AB Türkiye'yi tekrar pozitif listeye almak zorundadır. Bu Görev AB Komisyonu'nundur.
- AB üyesi ülkelerin ulusal yasaları, bu ülkelerde yaşayan Türkler için sınırlı ölçüde geçerlidir.

A(E)T/AB Türkiye İlişkileri İki Temel Antlaşma Ve 50'den Fazla Ortaklık Konseyi Kararı Üzerine Kurulu

- 12 Eylül 1963 tarihli Tam Üyeliğe Dönük Ön Üyelik Antlaşması/Ankara Antlaşması
- 1 Ocak 1973 tarihli Katma Protokol
- 1964 ile 2010 Arası İkincil Hukuk Olarak Ortaklık Konseyi Kararları
 - Eşit Koşullarda Ortaklık
 - Hedef: Tam Üyelik
 - İki Taraflılığın Reddedilişi
 - Ulusüstü Olma Özelliğinin Uygulamada Kabulü
 - Geçicilik

A(E)T/AB TÜRKİYE ORTAKLIK ANTLAŞMALARININ ÜYE ÜLKELERCE YORUMLANMASI

- Eşit Koşullarda Ortaklığın Reddi ve Karşılıklı Çıkar İlişkisi Olarak Değerlendirme
- Öngörülmeyen Tam Üyelik
- Ucu Açık Süreç
- Tam Üyeliğe Dönük Ön Üyelik Antlaşması'nın Ulusüstü Olma Özelliğinin Reddi
- Tam Üyeliğe Dönük Ön Üyelik Antlaşması'nın Avrupa Hukuku'nun Bir Parçası Olduğunun Reddi

Bu Arka Planda Üye Ülkelerin Takip Ettikleri Stratejileri

- Nasyonalist Bir Yaklaşım ve Hukuku Reddeden Anlama Gelen Dualist Bir Görüş
- Avrupa'da Hukuk Güvensizliğine Sebep Olma
- Üye Ülkelerin En Son Ve En Yüksek Mahkemesi Olan Adalet Divanı'nın (ATAD) Kararlarını **Yanlış** Yorumlama
- Kamuoyuna Karşı Açık Olmama ve Onu ATAD Kararları Hakkında Yetersiz Bilgilendirme

Bu Tutum Neden Siyasi Sorunlara Yol Açıyor

- Ulusüstü Antlaşmaların Temel Göstergesi:
 - *Önceliklilik*
 - *Etkinlilik*
 - *Doğrudan Etkililik*
- Tam Üyeliğe Dönük Ön Üyelik Antlaşması'nın Uygulamaya Aktarımı ve Hukuki Gözetimi
 - **Avrupa Komisyonu'nca** Yapılma Zorunluluğu
 - Tam Üyeliğe Dönük Ön Üyelik Antlaşması'nın Nihai Yorumlanması Sadece **Avrupa Adalet Divanı (ATAD)** Tarafından Yapılır

Avrupa Adalet Divanı'nın 49 Kararı'nın Sonuçları

- Ocak 1987 ile Ocak 2010 Arası ATAD Türk Firmalarının ve Vatandaşlarının Açtıkları 49 Davaya Baktı. Bu Yolla Üye Ülkelerin Görüşleri Sürekli Olarak Geri Çevrildi.
- ATAD'ın Kararları A(E)T/AB-Türkiye Ortaklık Hukuku'nun Metinlerinin İçeriğini Doğrulamaktadır. ATAD Kararlarının Bir Bölümü Vizenin Kaldırılmasına Dönük Olarak Verilmiştir.

ATAD Kararları'nın Sonuçlarına Göre:

- Şu Ana Kadar Uygulanmakta Olan Vize İşlemlerinin Kaldırılması
- Üye Ülkelerde Türk Vatandaşlarına ve Firmalarına Karşı 1 Ocak 1973 tarihinden İtibaren Yürürlüğe Konan Mevcut Haklardaki Her Türlü Hukuki Kötüleştirmenin Sonlandırılması. Aşağıdaki ATAD Kararları Buna Dönüktür:
 - Costa/Enel – 1964
 - Peskeloglou – 1983
 - Demirel -1987
 - Savaş – 2000
 - Abatay/Şahin – 2003
 - Tüm/Darı – 2007
 - Mehmet Soysal 19 Şubat 2009

Avrupa Komisyonu Vize Konusunda Görevini Yapıyor mu?

Avrupa Komisyonu'ndan

- Almanya, Hollanda, Birleşik Krallık ve Kendi Hukuk Bürosu'nun Hukuki Görüşleri Doğrultusunda Vize Konusunda Avrupa Hukuku'nun Gereklerine Uyması ve Bu Konuda Görevini Yerine Getirmesi Beklenmektedir.
- Bu Konuda Yıllarca Süre Gelen Suskunluğunu Bozması Ve Konuya Açıklık Getirmesi Görevinin Bir Parçasıdır.
- Bununla İlgili Üye Ülkeleri ATAD'a Şikayet Etmelidir.

Birleşik Krallık Ne Yapmakta!

- ATAD'ın 2007'de Verdiği Tüm Ve Darı Kararı'ndan Sonra Bu Kararları Dikkatlice Analiz Ederek Gerekli Adımları Atacağına Dair Verdiği Söze Sadık Kalmamaktadır.
- Bu Kararı Analiz Edip Gerekli Adımları Atması İçin Üç Seneye Daha mı İhtiyacı Var?

Avrupa Parlamentosu'nun Görüşü:

- **Madde 36:**

Türkiye Ortaklık Antlaşmalarından Doğan Yükümlülüklerini Derhal Yerine Getirmelidir. Aksi Taktirde Bu, Beraberinde Müzakere Sürecine Ciddi Olumsuz Sonuçlar Getirecektir.

- **Madde 38:**

Türkiye ve Avrupa Komisyonu Derhal Vizenin Kolaylaştırılmasına Dönük bir Antlaşma İmzalamak İçin Masaya Oturmalıdırlar.

Alman Parlamentosu'nda Küçük Soru Önergesi'nin Önemi

- Alman Hükümeti'nin Parlamento'da Verilen Küçük Soru Önergesi'ne Cevabı:

“Avrupa Hukuku'nun uygulanmasından sorumlu olan Komisyon ATAD'ın son kararından sonra 'gerekli uyum değişikliklerini' yerine getirmeli ve bu konuda aktif rol oynamalıdır.”

- Bu Cevaptan Sonra Şu Soru Açıklığa Kavuşturulmalıdır: „Hukuksuzluğu ATAD Kararlarıyla Ortaya Çıkan Vize Uygulamalarına Neden Son Verilmiyor?
- Avrupa Komisyonu, Türkiye Söz Konusu Olunca Avrupa Hukuku'nu Denetleme Görevini Yerine Getiriyor mu?

Türkiye'nin Tutumu

- Mevcut Haklarını Kullanamayarak Onları Tekrar Tekrar Müzakere Konusu Yapmak
- Meşru Haklarını Bilmeyerek, Onları Takip Edemeyerek, A(E)T/AB Üye Ülkelerinde Doğan Hukuki Güvencesizliğe Karşı Çıkmayarak Kazanılmış Avrupalılıktan Uzaklaşmak ve ...!!!

Bakanlığın, Bazı Akademisyenlerin, İşveren Kuruluşlarının ve Avrupa Birliği Üye Ülkeleri'nin Görüşleri Hukuki midir? **HAYIR/NEIN**

- **NEDEN?**

ANA TEZ: Mevcut Haklar Kötüleştirilemez (standstill clause/ Standstillhalteklausel)

- Ayrıca ATAD 1964 tarihli Costa-Enel Kararı da Bu Ana Tezi Desteklemektedir.
- Bu Ana Teze Uyulmadığı Sürece Avrupa Hukuku'nun Bir Anlamı Kalmamaktadır.

Bu kapsamda

- Türkiye’de faaliyet gösteren işverenlerin de ATAD nezdinde dava açma hakları vardır.
- Hizmet sektöründeki Türk firmalarına ve onların personeline karşı yerleşme ve ticari faaliyetlerini negatif etkileyecek sınırlamalar getirilemez.
- Haklarda Kısıtlama Yasağı çerçevesinde, 1980’den itibaren Türk işverenleri, bilim insanları, gazeteciler ve öğrenciler için vize uygulaması tekrar gözden geçirilmeli ve kaldırılmalıdır.
- Türk işveren temsilcilerine, oturma izni verilmesinde 1973’teki durumda geriye gidecek kötüleştirmelerden kaçınılmalıdır.
- Tarım ürünlerine uygulanan gümrükler geçersizdir.

Neler Yapılmalı?

- 1973'den günümüze, Türkiye'nin A(E)T/AB üyesi ülkelerle yaptığı ikili ve çok taraflı uluslararası antlaşmalar tek tek incelenmeli
 - Geriye doğru kötüleştirme olup olmadığı tespit edilmeli
 - Varsa bunların yürürlükten kaldırılması için hukuki yollara işlerlik kazandırılmalı
- 1973'den günümüze, A(E)T/AB üyesi ülkelerin ulusal mevzuatlarında yapılan değişiklikler araştırılmalı

Neler Yapılmalı?

- Türkiye ve Avrupa'daki uzmanlardan oluşan bir çalışma grubu oluşturulmalı
 - Bu grubun çalışmaları sonucunda ortaya çıkacak sonuçlar mahkemelerde delil olabilecek şekilde tanzim edilmeli
 - Konuyla ilgili çalışma yapacak öğrenciler ve bilim insanları teşvik edilmeli ve bunun için kaynak sağlanmalı.
- Bu çalışmaların sonuçları kamuoyu ile paylaşılmalı,
- Vatandaşlarımızın hakları için dava açmaları teşvik edilmeli, kendilerine bu konuda lojistik ve teknik destek sağlanmalı, söz konusu davalar koordine edilmeli
- Bu konuda bilimsel toplantılar düzenlenmeli, bilirkişi raporları hazırlanmalı ve bunlar hukuk dergilerinde yayınlanmalıdır.

Beklenen Etkiler: Ekonomik

- Türk işverenlerinin AB üye ülkeleri ile yaptıkları ticarete önlerini açacak, gizli bilgilerinin üçüncü kurumlara ulaşmasına dur denecek, karşılıklı ilişkileri kolaylaştıracak ve ticari kapasitelerini artıracaktır.
- Avrupa’da yaşayan vatandaşlarımızın yaşadığı sahipsizlik duygusunun önüne geçilecektir ve onlara uygulanan hukuki haksızlıklara son verilecektir.

Beklenen Etkiler:

Kazanılmış Avrupalılığı Kollama ve Koruma

- Adaylık süreci ve sonrasında AB sistemi içinde var olmanın gereklerini yerine getirme pratiği kazanılacak ve kazanılmış Avrupalılık korunacaktır.
- Avrupa'daki kurumsallaşmanın temelinin müzakereler süreciyle oluştuğu gerçeği anlaşılabacaktır.
- AB ile olan ilişkiler iyileştirilecek ve Avrupa rasyonalizmi doğrultusunda hareket etme bilgisi kazanılacaktır.
- AB üye ülkelerinin uygulamalarının yarattığı hukuki güvencesizliği sona erdirmeye ve Avrupa'da Hukukun üstünlüğü prensibine önemli bir katkı sağlanacaktır. Avrupalılığımız teyit edilecektir.

Beklenen Etkiler: Avrupa'da yaşayan vatandaşlarımız

- Vatandaşlarımızın, bulundukları ülkelerdeki konumları güçlenecektir. Hukukun Üstünlüğü Sağlanacaktır.
- Çoklu vatandaşlık (Göç edilen ülkenin vatandaşı olma, kendi ülkesinin vatandaşlığını koruma ve Birlik Yurttaşı olma) yolu açılacaktır.
- 5 Milyon Türk AB üye ülkelerinde seçmen olma hakkını kazanabilecektir.
- Devletimiz yurt dışında yaşayan vatandaşlarına sahip çıktığını ve Avrupa Hukuku'nun gereklerini yerine getirdiğini göstererek güçlü ve hümanist ülke konumunu sağlamlaştıracaktır.

Beklenen Etkiler: Diplomatik

- Bu yolla devletimiz yaptığı antlaşmaları niye yaptığının bilincinde olduğunu ve Ulusüstü Antlaşma hükümlerinin Hükümetler arası antlaşmalardan farklı olduğunu ve farklı yorumlanması gerektiğini gösterecektir.
- Bu antlaşmalarda lehine olan hükümlerin sonuna kadar takipçisi olduğunu göstererek neden **Avrupalılığı Kazandığını** ortaya koyacaktır.

22-23 Kasım 2007'de Akdeniz Üniversitesi'nde Gerçekleştirilen Uluslararası “**Vizesiz Avrupa ve Avrupa’da Kazanılmış Haklarımız**” Konulu Sempozyumun Temel Mesajı

Avrupa Birliği'ne üye ülkeler, 'Hizmetin Serbest Dolaşımı ve Yerleşim Serbestîsi' alanlarında ve üye ülkelere Türkiye'den yapılacak hizmet verme ve alma amaçlı seyahatlerde; Türk vatandaşlarının mevcut haklarını geriye götürecek yeni uygulamalar ve hukuki düzenlemeler getiremezler. Türk vatandaşları ihlal edilen haklarının uygulanması için gerekli yasal yollara başvurmalıdırlar.

VİZESİZ AVRUPA VE AVRUPA'DA KAZANILMIŞ HAKLARIMIZ SEMPOZYUMU SONUÇ BİLDİRGESİ

- Avrupa Birliği üye ülkelerinin nihai ve son yargı mercii olan ATAD'ın verdiği 11 Mayıs 2000 tarihli Abdülnasır Savaş Kararı, 21 Ekim 2003 tarihli Eren Abatay / Nadi Şahin Kararı 20 Eylül 2007 tarihli Veli Tüm ve Mehmet Darı ve nihayet 19 Şubat 2009 Soysal ve Savatli kararlarından dolayı mevcut haklarda, 1 Ocak 1973 tarihi baz alınarak, topluluk üyesi ve topluluğa sonradan üye olan ülkelerde üyelikten sonra, Türk vatandaşlarına yönelik olarak yeni bir kısıtlama yapılamaz.
- Ayrıca, ATAD'ın tüm kararları üye ülkelerde doğrudan geçerlidir ve önkoşulsuz olarak uygulanır. Bu yolla da ulusal yasaların üstünde olup onlarla çatıştıklarında bu yasalar değil, kararlar dikkate alınır.

VİZESİZ AVRUPA VE AVRUPA'DA KAZANILMIŞ HAKLARIMIZ SEMPOZYUMU SONUÇ BİLDİRGESİ

- Üye ülkeler, Türkiye lehine 1 Ocak 1973 tarihli mevcut yasalardan sonra yasalarında Türkler lehine bir değişiklik yapmışlarsa onun dikkate alınması zorunluluğu vardır. Söz konusu ülkeler uyum sağlama yolundaki bu iyileştirmeleri daha sonraki yıllarda başka nedenlerle geri alamazlar.
- AB üyesi ülkelerin AT hukukunu uygulayıp uygulamadıklarını denetleme yetkisi Avrupa Komisyonu'na aittir. Komisyon Avrupa Toplumu ile iletişime açıktır. Bunun için haklarının çiğnendiği alanlarda sivil toplum kuruluşlarının ve vatandaşlarımızın Avrupa Komisyonu'na sorunla ilgili dosya sunmaları gereklidir.

VİZESİZ AVRUPA VE AVRUPA'DA KAZANILMIŞ HAKLARIMIZ SEMPOZYUMU SONUÇ BİLDİRGESİ

- Üye ülkeler, “Hizmetin Serbest Dolaşımı ve Yerleşme Serbestisi” alanlarında ve üye ülkelere Türkiye’den yapılacak seyahatlerde; Türk vatandaşlarının mevcut haklarını geriye götürecek yeni uygulamalar ve hukuki düzenlemeler getiremezler.
- A(E)T/AB-Türkiye Ortaklık Konseyi’nin yeni düzenlemeler yapmasına ihtiyaç vardır. Unutulmamalıdır ki, 1980 tarihli 1/80 Ortaklık Konseyi Kararına göre 1983 yılında bu alanda yeni adımlar atılması gerektiği belirtilmişti. Taraflardan, 30 sene aradan sonra bu adımı artık atmaları beklenmektedir.
- Türk vatandaşları ihlal edilen haklarının uygulanması için gerekli yasal yollara başvurmalıdırlar ve AB üye ülkelerine tazminat davaları açmalıdırlar.

TEŞEKKÜRLER...

harung@akdeniz.edu.tr